

UDBYHØJ SKANSE

8950 Ørsted

Udbyhøj skanse er en af de største østjyske skanser fra Englandskrigene 1801-14.

Luftfoto af Randers Fjords udmundning ved Udbyhøj. Det smalle i dag udgravede sejløb som skansen beskyttede ses tydeligt. Foto: COWI.

De tre skanseanlæg ved Udbyhøj på ældre målebordsblad-kort.

Kystkavaleri-skansen på nordsiden af fjorden.

Administration

Ejerforhold
Oprettet
Sidste rettelse
Tilsyn og beskadigelser
Pleje, skiltning og 100 m.-zone
FREDNINGSNR.
STEDNR.

Privatejet
2008
01-2011
Kulturarvsstyrelsen - [KUAS](#)
[Norddjurs Kommune](#)
[1815-14](#)
[140803-26](#)

Find Fortidsmindet med GPS

GPS
Længdegrad 10.303389
UTM-system
Breddegrad 56.605485
E 579987 N 6274293

Beskrivelse

Udbyhøj Skanse fra Englandskrigene

Under Englandskrigene i 1801-14 anlagdes en stor mængde forsvarsskanser langs de danske kyster. Arbejdet tog fart med det katastrofale bombardement af København i 1807, hvor store dele af hovedstaden nedbrændte og den danske flåde blev tabt. I alt 214 skanser blev anlagt ved strategiske punkter - især langs de danske kyster.

Udbyhøj skanse er en af de største østjyske skanser fra Englandskrigene 1801-14.

Skansen ved Udbyhøj er en sådan, anlagt ved den smalle udmunding af Randers Fjord, hvorfra man kunne overvåge og eventuelt forsvare indsejlingen til Randers.

Luffoto af Randers Fjords udmunding ved Udbyhøj. Det smalle i dag udgravede sejløb som skansen beskyttede ses tydeligt. Foto: COWI.

Udbyhøj-skansen er en af de tidligste skanser som blev projekteret allerede ved krigens start i 1801. Skansen blev dog først rigtigt bemanded i 1807. Skanseanlægget, som er et af de største i Østjylland, omfatter det stadig synlige og nu fredede skanseanlæg på sydsiden af fjorden samt en nu forsvunden skanse på nordsiden ved Demstrup Vasehus. Med i alt 10 kanoner – 4 på sydsiden og 6 på nordsiden – havde den vigtige, smalle indsejling til Randers et godt forsvar mod eventuelle fremmede skibe. Det kom dog aldrig til egentlige kamphandlinger ved Udbyhøj og tiden har nok til tider været lang for det udstationerede mandskab.

Udbyhøj-skansen skal også ses i sammenhæng med yderligere en lille skanse.

De tre skanseanlæg ved Udbyhøj på ældre målebordsblad-kort.

På nordsiden af fjorden, ca. 500 m. øst-nord-øst for byen, ligger en lav sydvendt jordskanse i kanten af træbevoksningen mod strandengen. Skansen ligger noget tilbagetrukket fra fjorden. Modsat fjordens skanser var den ikke befæstet med kanoner. Denne skanse fungerede som indkvartering og beskyttelse for kystkavaleriet, som overvågede og bevogtede de lange åbne kyststrækninger mellem de befæstede kystskanser. Mandskabet herfra kunne således varsko kystbatterierne om fremmede skibes ankomst i god tid og forebygge en eventuel fremmed landgang på de åbne kyster.

Kystkavaleri-skansen på nordsiden af fjorden.

Med tabet af den danske flåde rådede flåden ikke længere over egentlige orlogsfartøjer. De vigtigste kystskanser blev derfor også udstyret med små, lette kanonbåde, som især i let vind hurtigt viste sig at være effektive angrebsvåben mod de engelske skibe. Udbyhøj-skansen var udstyret med 4 kanonbåde som bl.a. i 1811 deltog i et mislykket forsøg på at tilbageerobre Anholt fra englænderne.

Angreb med små kanonbåde på engelsk orlogsskib.

Den delvist bevarede skanse på sydsiden af fjorden lige før færgelejet er fredet og offentlig tilgængelig. Skansen er en såkaldt "Stjerneskanse" med volde, grave og nu forlængst forsvundne træpalisader. Fra skansens ret høje placering kan fjorden mod vest og nord og det åbne hav mod øst let overskues.

Plantegning fra 1801 over den sydlige skanse ved Udbyhøj.

Senere tids bebyggelse og vejanlæg har "gnavet" en del på skansen. Af den sydlige stjerneskanse er kun vestsiden i indtil 2,5 m. højde bevaret sammen med den tilstødende barrierelinie mod vest.

Udsigten mod NV. over Randers Fjord set fra stjerneskansen.

Resten af den centrale stjerneskanse. I dag forstyrret af bebyggelse. Vestdelen er bedst bevaret.

Skansen set fra øst op gennem palisadegraven.

Nutidens asfaltvej til havnen gennemskærer skanseanlæggets palisade- og forbindelsesgang, som forbinder stjerneskansen med det rimeligt velbevarede kanonbatteri nord for vejen, hvorfra yderligere en barrierelinie udgik mod nord.

Palisadegraven set fra vejen. Tag hensyn til de græssende får.

Stjerneskansens var skansens bedst bevogtede centrum og hovedkvarter.

11: Udsigt over fjordmundingen set fra kanonbatteriet.

12: Hele palisadegraven set fra kanonbatteriet mod SV og stjerneskansens.

Her kunne man evt. forsikre sig mod en overmagt og herfra kunne der også i ly af de tilstødende barrierevolde mod vest og nord gøres udfald mod en angribende fjende. I midten af stjerneskansens lå et to etagers højt blokhus til mandskab og ammunition. Skansens havde kun én indgang mod nordvest fra palisadegraven, som ved angreb var beskyttet af en tværgående vold – en såkaldt "Travers".

Der blev opført 22 skanser i det østjyske. Ved Bønnerup, Jernhatten og Ahl Hage på Djursland kan du se tilsvarende skanser. Samsø blev også stærkt befæstet med omfattende skanser til beskyttelse af den vigtige naturhavn i Stavns Fjord.

